

תשע"ו - WhatsApp - Balak

(1) ~ ביאור ענין התשובה של בחינת 'סור מרע' - דרגה הא' של תשובה ~
כתיב (תהלים לד, טו) 'סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו', וע"פ פנימיות הענינים הכתוב מדבר על ג' מדריגות של תשובה - (א) 'סור מרע', (ב) 'ועשה טוב', (ג) 'בקש שלום' (העבודה של לימוד התורה, כאמר רז"ל 'כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ושל מטה').

ביאור ענינה של התשובה הא': היא בחינת 'תשובה תתאה' (תשובה בדרגה תחתונה), וענינה - להשיב את הנשמה למצבה כפי שהיה קודם החטא (ראה אגרת התשובה פרק ח'). שכן, כתיב 'עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם', היינו שע"י החטאים מלבישים את הנשמה הקדושה ב'לבושים צואים' של קליפה, ולבושים אלו 'מסתירים' על האלקות המאירה בנשמה "כמו למשל אם עושין מסך מעור, מסתיר לגמרי את אור זיו השמש" (סה"מ תרנ"ח ד"ה זה). וענין תשובה תתאה הוא להסיר לבושים אלה ולהחזיר את הנשמה למצבה קודם החטא, שאז היה מאיר בה אלקות בגלוי.
וזוהו שתשובה זו מרומזת במה שנאמר 'סור מרע', כי הגורם להסתיר על הארת האלקות בנשמה הם החטאים בפועל, ולכן, עיקר התשובה היא בבחינה זו של 'סור מרע', היינו הן להתחרט על כל העבירות שעשה בעבר, והן לקבל על עצמו שמאן ולהבא יהיה זהיר ב'סור מרע' בתכלית בכל עניני מחשבה דיבור ומעשה.

(ע"פ לקו"ת בלק ד"ה מה טובו אהליך)

(2) ~ כיצד להגיע לרצון לשנות את המצב הנפשי בו אין האלקות מאירה בגלוי ~
כאמור התשובה הא' היא בחינת 'סור מרע' - להסיר את ההסתר הנגרם ע"י העוונות ע"י חרטה על כל העבירות וקבלה על להבא שיהיה זהיר ב'סור מרע' בתכלית.
והנה, הדרך בה האדם יכול להגיע לתשובה זו היא, היינו להגיע לידי כך שהאדם ירצה לשנות את המצב בו אין האלקות מאירה בגלוי בנשמתו, היא "על ידי זה שמתבונן במה שכתוב (דברים ל, טו) 'ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע', שגשמיות העולם מצד עצמו הוא מות ורע, והעיקר הוא רק החיות אלקי שבו . . . וכאשר משיג שהעולם מצד עצמו הוא 'מות' ו'רע', אזי הוא רוצה לצאת ממנו, ושיאיר לו החיות אלקי" (סה"מ תשכ"א ד"ה לכן אמור המיוסד על ד"ה מה טובו שבלקו"ת).

כלומר, שמתבונן בכך שחיות אמיתית היא רק אלקות, וממילא אינו רוצה להפרד מיחודו ואחדותו יתברך, וחפץ להסיר את הדברים המפסיקים ומסתירים על האלקות ומונעים את הארתה בנשמתו בגלוי.

(ע"פ לקו"ת בלק ד"ה מה טובו אהליך)

(3) ~ מדוע על שם 'אלקים' דוקא אומרים 'אלקינו' - אלקה שלנו ~
כידוע, יש להקב"ה כמה שמות, וענין השם בכלל הוא לצורך הזולת (כדי שיוכל לקרותו בשמו), שהרי כשהוא לעצמו, אינו זקוק לשם כלל. וכך למעלה, שמותיו ית' מורים על היחס שלו אל העולמות והנבראים (ה'זולת').
והנה, שם 'אלקים' הוא מדת הדין והצמצום, ומורה על איך הקב"ה מתייחס להעולמות באופן מצומצם. וזהו ששם זה שייך לאור ה'ממלא כל עלמין', היינו אור אלקי מצומצם הנמשך לפי ערך העולמות ו(ממילא) מתלבש בהם בצורה פנימית, ומאיר בהם בגילוי.

וזוהו הטעם שדוקא על שם 'אלקים' אומרים 'אלקינו' - אלקה שלנו (משא"כ על שם הוי'), היינו המאיר בקרבנו, כי האור האלקי המאיר בנשמת האדם אינו אלא אור מצומצם.

וטעם הדבר: אור אלקי המאיר בעולמות ב'גלוי' אינו אלא אור מצומצם. וכמו על דרך משל רב גדול המלמד את תלמידיו, שאם ישפיע לתלמיד את כל עומק שכלו, לא 'יתגלה' לתלמיד שום דבר משכל הרב, כי חושי התלמיד יתבלבלו לגמרי. ורק כאשר 'מצמצם' ומעלים את החלק העמוק יותר של שכלו, אזי מקצת שכל הרב 'מתגלה' אל התלמיד (ע"פ סה"מ תרנ"ח). וכך הוא גם באלקות, שכדי שיהיה 'גילוי', אין זה אלא ע"י 'צמצום' - שם 'אלקים'.

(ע"פ לקו"ת בלק ד"ה מה טובו אהליך)

(4) ~ 'עשה טוב' - תשובה הב' על ה'עצלות' בעבודת ה' ~
כאמור, יש ג' דרגות בתשובה 'סור מרע' - תשובה תתאה, להתחרט על העבירות ולהיות זהיר מכאן ולהבא שלא לעבור עליהן, ובכך להסיר ההעלם על האלקות המאירה בנפש הנגרם ע"י העוונות.
ודרגה הב' היא בחינת 'עשה טוב', היינו, "שאע"פ שהוא 'סור מרע' בתכלית, אך, שהוא ממעט במצות 'ועשה טוב' - לייגע את עצמו בתורה ותפלה, היינו עצלות" (לקו"ת בלק ד"ה מה טובו)

כלומר: ב'סור מרע' כבר נכללת הזהירות שלא לעבור גם על מצות עשה, שהרי כשמבטלים מצות עשה עוברים עבירה (רע). אלא החילוק בין 'סור מרע' ועשה טוב' הוא, מהי מטרת קיום המצוה. ב'סור מרע' ההדגשה אינה על קיום המצוה עצמה, אלא שלא לעבור על מצות הקב"ה (סור מרע). ואילו בהעבודה ד'עשה טוב', המטרה היא לקיים את המצוה עצמה. וזו דרגה נעלית יותר, בה יש לאדם נועם ועריבות בעצם עשיית המצוה בגלל האורות האלקיים הנעלים הנמשכים על ידן. ולכן, קיומו את המצוות הוא כמטרה בפני עצמה, ולא רק כ'אמצעי' שלא להיות בגדר 'פורק עול' שאינו מקיים מצות המלך.

ונפקא מינה בפועל בין ב' סוגי עבודה אלו: ב'סור מרע' כשהמטרה היא לא לעבור על ציווי הקב"ה, הוא עושה רק את המוטל עליו ע"פ דין, שרק בזה בלבד כבר אינו עובר על ציווי הקב"ה. אך, כשההדגשה היא על המצוה עצמה, הוא מתייגע ומתאמץ בקיום המצוות, ועושה הרבה יותר מחיובו ע"פ דין.

וזוהו ענין התשובה הב' - 'עשה טוב' - שאף שהוא כבר שלם ב'סור מרע' שמקיים כל המצוות ואינו עובר עבירות, מכל מקום, זהו הכל רק מה שמחוייב ע"פ דין, ולא יותר. אך, מצד דרגתו, היה עליו לעבוד את ה' בצורה נעלית יותר, באופן ד'עשה טוב', ולהתייגע בקיום המצוות יותר מהמחוייב ע"פ דין, ובכל זאת התעצל, ולכן עליו לעשות תשובה על זה.

(ע"פ לקו"ת בלק ד"ה מה טובו אהליך)

(5)~ ההבדל בין הפגם שאיש פשוט עושה לבין הפגם של בעל מדריגה גבוהה ~

אמרו רז"ל 'ישראל עלו במחשבה', ופירושו ע"פ חסידות הוא: כשם שמחשבתו של האדם (בניגוד לדיבורו) היא כח פנימי ונעלה בנפש, כך גם באלקות, 'מחשבתו' של הקב"ה מורה על דרגה נעלית ופנימית ביותר. ומזה ששרש נשמת היהודי היא מ'מחשבתו' יתברך, מובן שנשמות ישראל מושרשות בדרגה נעלית ביותר באלקות. והדברים נכונים לגבי כל יהודי.

ומזה עולה, שמי שהוא בעל מדריגה נעלית, היינו ששרש נשמתו גבוה יותר מנשמות רגילות, שרש נשמתו נעלה עד מאד. ולכן, כשהוא 'נופל' במדריגתו, הרי הוא נופל למקום נמוך ביותר, "על דרך משל עבד הפחות ערך מאד שיחטא למלך לעבור נגד רצונו - שאינו תופס מקום כלל, כמו שמעשה הטוב שבו אינו תופס מקום. משא"כ השר הנכבד שעושה נגד רצון וגזירת המלך, שפוגם יותר בכבוד המלך, ואע"פ שעשה בדקות מאד, יחשב מרד יותר מפני ערך מעלות הטוב שבו" (מאמרי אדמו"ר האמצעי).

וכך הוא בנשמות ישראל, שמי שהוא בעל מדריגה נעלית יותר, ושייך לעבוד את ה' גם באופן נעלה יותר - גם אם אין זה אלא שיכול להתייגע ולהתאמץ יותר בעבודתו - הרי כשהוא פוגם בעבודתו, למרות שהפגם שעושה הוא אכן 'דק' יותר מהפגם שהאיש הפשוט עושה כאשר הוא עובר עבירות ממש, הנה בכל זאת, פגם זה נחשב פגם גדול יותר, ונפילתו היא למקום נמוך יותר.

(ע"פ לקו"ת בלק ד"ה מה טובו אהליך)